

Kispesti emlékek között

Amíg mentünk a tánciskola felé, arról faggattam a kispesti tanács népművelési csoportvezetőjét, Lovas Mártát, hogyan jött össze a pompás, tizenhárom ezer tételből álló helytörténeti gyűjtemény?

— A lelkes, adakozó emberek kivül ez nagyrészt Benyó Márta, ma már nyugdíjas tanárnő-

nek köszönhető. Ő kezdte a gyűjtést, s ő foglalkozik vele ma is. A gyűjtemény a kerületek tv-vetélkedője óta van a tánciskolában, mert az még 1965-ben megszűnt. Korábban egy icipici rak-tárban és Benyó Márta lakásán tároltunk mindent, ládákban, dobozokban.

vándorlókönyv, jankli (kis mellényke, a hentesek, mészárosok viselték), ott van a kerület elmúlt

száz évének történelme a volt tánciskolában, ahol — sajnos — bemutatókat nem tarthatnak.

Az arany nyakkendő

Az Ifjú Gárda Művelődési Házban és a népfőnt helyiségében évente több kiállítást rendeznek, ezeken láthat a közönség néhány érdekes és értékes dolgot. Csepp a tengerből. Mindent látni kellene. A kerületi tanács vb a közelmúltban tárgyalta egy építendő múzeumról, de csak helyi erőből aligha tudják megoldani. Addig is megbízták az elnökhelyettest, gondoskodjon új helyről, mert a tánciskola öreg falai vízesek, a padlót pedig gombok támadták meg.

Benyó Márta búcsúzóul még egy történetet mesél: — Viz, gombok, terem-hiány. Néha már csaknem elcsüggedek. De végül valami mindig megvigasztal. A múltkor is borús hangulatban vol-

tam, s egyszerre csak betipeg hozzám Lőrincről egy öreg bácsika, s ezt mondja:

— Mártuska, tudom, hogy Kispesti Törökves jelvénye még nincs. Nézz, én őrizgettem egyet, de most elhoztam. Ne csak az enyém legyen, hanem mindenkié.

— Ezzel életem tette az asztalra féltett, arany nyakkendőjét — a jelvényt —, s elkészönt. Hát ezekért az emberekért vállalom én a gyűjtést, a munkát, s a küzdelmet egy megfelelőbb helyisé- gért.

Ilyen emberekért valóban érdemes. Ők és a tizenhárom ezer összegyűjtött tárgy a múzeumot is megérdemlik.

Mátyás István

Szőlőfűrtök a ház falában

A helyiségben a látogató nem tudja, merre nézzen, annyi a látnivaló. Ruhák, háztartási eszközök, szobrok, újságok és még ezerféle tárgy van a gyűjteményben, köztük egy sereg, talán már más-hol fel nem lelhető ritkaság. Mindez rendezve, katalóguscédulákkal el-látva. A régi újságok például cím és évszám szerint is szerepelnek, s a szakkatalógus feltünteteti a pénz-, érem- és jelvény-gyűjtemény minden darabját. Katalógusszek-rent és vitrint a Buda-pesti Történeti Múzeum-tól kaptak, s küldött né-külözhető bútoraiból a Pesterzsébeti Múzeum, a Szabó Ervin Könyvtár és a Jacquard Szövőgyár is.

Fotokópiák vannak a gyűjteményben az első parcellázások okiratairól. 1863—1869-ben kezdték mérni, árusítani a telke-

ket, s 1870-ben már állt egy akkora település, amelyik a kerület ósének tekinthető. Kispest tehát ebben az évben százéves.

De nemcsak ennek a száz évnek az emlékeit gyűjtik. A Hungária út 5-ös számú telkén 16 tatár-járás előtti időből származó sír került elő. Honnan gondolták, hogy ott kell ásnia? Amikor a telepet építették, még akkor találtak rá egy régi templom alapjaira, s elő-került egy szépen faragott kő — ma is látható a Hungária út 5-ös szá-mú ház falába behelyez-ve —, amelyen szőlőfűrtök és indák láthatók. Ró-mai kori és valószínűleg Aquincumból hozták ide a templom díszítésére. A gyűjtemény legrégibb da-rabja egy, az ásások so-rán talált koponya és egy kis szobortöredék.

Nyomozás egy zászló után

Keretbe foglalva a te-remben Nagy Balogh Já-nos tucatnyi rajza, fest-ménye. Ezeket pénzért vásárolták — semmi más-t. Nagy Balogh a mostani Ady Endre utcában la-kott, s Benyó Márta jól ismerte a festő barátját, Muszély Agostont. Mu-szély halála után a fiától vették ezeket a képeket, amelyeket a Nemzeti Ga-léria restaurált, s ráma-ztatott be.

Háromezernél több fénykép is van a gyűjteményben. Ott van Kis-pest története — fotókon. Az első parcellázásoktól napjainkig akad fénykép minden megörökítésre ér-deemes dologról. Az egyi-ken régi színjátszócsop-ort, a másikon a Hu-nyadi mozi még tető nél-kül, építés közben, s van olyan is, amelyiken csak két ismeretlen kislányka áll. Mégis értékes a fény-kép, mert a lányokon szá-zad eleji gyermek ünne-p-lőruha van, mellettük pe-dig korabeli játékok.

— Tudtam, hogy az ipartestületeknek voltak zászlói — mondta Benyó Márta. — Gyűjtemé-nyünkben mégsem akadt egy sem. Hova lehettek?

Mind elpusztult a hábo-rúban? Két évvel ezelőtt egy idős hentesel beszél-gettem, s azt mondta, hogy ő gondolja, ki őzi a húsiparosok zászlóját. Az adott címen már egy fiatal házaspár lakott. A régi lakók? Elköltöztek Pestlőrincre. Ott elő is került a sértetlenül meg-őrzött zászló, s most itt van.

Sok újságot is rejtenek a szekrények. Kispestről szólók, vagy ott kiadottak. A „Pest-Pilis-Solt-Kiskun-Vármegye Hivatalos Lapja” 1919-es évfolyama például teljes. Az április 3-i számtól néhány hó-napig ez volt olvasható a fejlécén: „A Pestvármegyei Direktórium Hivata-los Lapja”. „Társadalmi és vegyes tartalmú heti-lap, szerkesztőség a Köz-ségházán” — olvashatjuk a gyűjtemény legrégibb helybeli kiadású újságjá-nak, a Kispesti Hírlap-nak 1895-ből származó példányain.

A tizenhárom ezer té-telt felsorolni lehetetlen, végignézni is nagyon so-káig tartana. Ott vannak a dalárdák egyenként elő-került serlegei, kerámiák,